

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyriľometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Studijní obor: Sociální pedagogika

**PROJEKT ADAPTACE DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU PO VSTUPU
DO MATEŘSKÉ ŠKOLY NOVÝ MALÍN**

Bakalářský projekt

Autor: Lucie Šamajová

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Ludmila Siarda Trochtová

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci

.....

Lucie Šamajová

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Ing. Ludmile Siardě Trochtové, za odborné rady, vedení práce a trpělivost. Poděkování patří i mateřské školce v Novém Malíně 303, která mi poskytla možnost nahlédnout do jejího prostředí a pedagogům mateřské školky, kteří mi dali užitečné rady. Děkuji své rodině a přátelům za podporu.

ÚVOD.....	6
1 CHARAKTERISTIKA REGIONU A ORGANIZACE.....	7
1.1 CHARAKTERISTIKA REGIONU.....	7
1.2 OBEC NOVÝ MALÍN.....	8
1.3 CHARAKTERISTIKA ORGANIZACE.....	9
1.3.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLKY HORNÍ 303.....	11
1.4 ÚDAJE O ZAŘÍZENÍ.....	12
1.5 SWOT ANALÝZA MATEŘSKÉ ŠKOLY NOVÝ MALÍN.....	12
2 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ.....	16
2.1 VÝVOJ TĚLESNÝ.....	16
2.2 VÝVOJ KOGNITIVNÍ.....	17
2.3 PROCES ADAPTACE A JEHO FÁZE.....	18
2.4 ORIENTAČNÍ OBDOBÍ.....	18
2.5 PROSAZOVACÍ KRIZE.....	20
2.6 ZVLÁŠTNÍ OPATŘENÍ.....	21
2.7 UKLIDNĚNÍ – PSYCHOSOMATICKÉ VYČERPÁNÍ.....	21
2.7.1 FAKTORY ZTĚŽUJÍCÍ ADAPTACI.....	22
3 PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
3.1 CÍL PROJEKTU.....	24
3.2 PŘEDMĚT PROJEKTU.....	24
3.3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU V MŠ.....	24
3.4 PRÁVNÍ ASPEKTY PROJEKTU.....	25
3.5 POPIS PROJEKTU.....	25
3.6 CÍLOVÁ SKUPINA PROJEKTU.....	27
3.7 PROJEKT ADAPTACE.....	27
3.7.1 PRVNÍ FÁZE – ORIENTAČNÍ OBDOBÍ (1. TÝDEN).....	29
3.7.2 DRUHÁ FÁZE – PROSAZOVACÍ KRIZE (2. TÝDEN).....	33
3.7.3 TŘETÍ FÁZE – ZVLÁŠTNÍ OPATŘENÍ, ČTVRTÁ FÁZE – UKLIDNĚNÍ (3. TÝDEN).....	36
3.8 OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY PROJEKTU.....	40
3.9 FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ PROJEKTU.....	40
3.10 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PROJEKTU.....	42
3.11 TECHNICKÉ ŘEŠENÍ PROJEKTU.....	43

ZÁVĚR	44
BIBLIOGRAFIE	45
ON-LINE ZDROJE	46
SEZNAM ZKRATEK	48
SEZNAM PŘÍLOH	49
PŘÍLOHA 1	50
PŘÍLOHA 2	51
PŘÍLOHA 3	52

ÚVOD

Sociální pedagogika se zabývá skupinami a jedinci, kteří mají problémy s adaptací, což je individuální proces. Někomu stačí na sžití se s novým prostředím několik dní, někdo potřebuje více týdnů. Proto vznikl tento projekt, jehož cílem bude dvou a tříletým dětem usnadnit vstup do nového prostředí. Měl by jim pomoci nalézt nové kamarády, poznat paní učitelky a naučit je se svým způsobem spolehnout se sám na sebe. Školka je pro děti jakýmsi prvním vstupem do společnosti. Poprvé se setkají s novými dospělými lidmi, s novými dětmi, jsou vedeny k tomu, aby dodržovaly určitá pravidla, a čeká se od nich určitá samostatnost. Je to nová životní etapa, ve které mnohdy najdou kamarády, kteří s námi zůstanou po celý život.

Projekt vychází z vlastní zkušenosti. Autorka měla jako malá problémy s adaptací. Vstup do neznámého prostředí plného nových lidí pro ni byl těžký, připadala si osamocená. Ani pro autorčinu matku to nebylo jednoduché období, když dceru ve školce každý den nechávala, měla výčitky svědomí. Po nějaké době, se ukázalo, že mateřská škola zase tak špatná nebude. Autorka si zde našla kamarádky, se kterými šly společně na základní školu a stýkají se do dnes.

Cílem bakalářského projektu je tvorba projektu adaptace dětí předškolního věku po vstupu do mateřské školky Nový Malín.

Projekt má návaznost na ŠVP. Konkrétně na celek, který je zaměřen na poznávání školky, jejího okolí a personálu. Aktivity projektu byly navrženy tak, aby do aktivit školky zapadly, obohatily je a daly mu jednotnou formu.

Celá práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola seznamuje čtenáře s regionem, ve kterém se školka nachází, s charakteristikou organizace a se SWOT analýzou mateřské školky v Novém Malíně. Druhá kapitola obsahuje popis předškolního období, definici adaptace, charakteristiku čtyř fází adaptace, problémy spojené s adaptací a faktory které adaptaci znesnadňují. Třetí kapitola obsahuje samotný projekt, jeho detailní popis, popis všech aktivit, které projekt zahrnuje. Program pro jednotlivé týdny, organizační a personální zajištění projektu.

1 CHARAKTERISTIKA REGIONU A ORGANIZACE

1.1 CHARAKTERISTIKA REGIONU

Okres Šumperk leží na severu Olomouckého kraje. Na jihovýchodní straně sousedí s okresem Olomouc a ze severní strany s okresem Jeseník. Na východě má okres Šumperk společnou hranici s okresem Bruntál a na západní straně se dělí o hranici s okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí. Se svou rozlohou 1 313 km² okres Šumperk zaujímá druhé místo z pěti mezi okresy Olomouckého kraje.

Okres Šumperk je tvořen 78 obcemi, z toho 8 městy. Žije zde přes 123 000 obyvatel. Na začátku roku 2003 okresní úřady skončily svou činnost, a samosprávné kraje se proto pro účely státní správy nově rozdělily na správní obvody obcí s rozšířenou působností. 1. ledna 2010 vznikla nová obec Petrov nad Desnou (Okres Šumperk 2018). Okresním městem je město Šumperk. Rozprostírá se v údolí řeky Desné, kterou od severu chrání jesenícké hřebeny. Šumperk je správním, politickým a hospodářským centrem severozápadní Moravy. Město je vstupním bodem do pohoří Jeseníků, které se dále dělí na Hrubý a Nízký Jeseník. Šumperk se také někdy označuje za „Bránu Jeseníků“, protože se nachází na rozcestí cest, které směřují k nejvýznamnějším horským výchozím základnám – Skřítku, Červenohorskému sedlu, Ramzové a úpatí Kralického Sněžníku (O Šumperku 2017).

Kvůli tomu, že se nedochovala zakládající listina, není možné přesně určit, kdy bylo město založeno. Předpokládá se, že se tak stalo někdy v polovině 13. století. Do města tehdy přišli jedni z prvních kolonistů, kteří městu dali název Schön-Berg. Až do roku 1945 byl Šumperk německým městem, to se však s koncem druhé světové války změnilo kvůli odsunu většiny německých obyvatel (Dějiny města Šumperka 2012).

Okolí města nabízí spoustu možností, jak trávit volný čas. Lze např. navštívit rozhlednu na Háji (631 m n. m.), někdy také zvanou Senová. Je dominantou Šumperka a přilehlé vesnice Bludov. Z rozhledny je za dobré viditelnosti výhled na hřeben Hrubého Jeseníku. Kousek za městem se rozprostírá vodní nádrž Krásné. Tato nádrž byla vybudována hlavně pro zemědělské účely, dnes slouží především rekreačním účelům. Vodní nádrž Krásné je také známa ze stejnojmenného filmu Krásno. Vyhledávanou turistickou destinací jsou také Městské skály, které se nacházejí pět kilometrů severně od Šumperka. Jedná se o systém věží a útesů, na jejichž vrcholu je postaven vyhlídkový altán, který návštěvníkům nabízí výhled na okolí Šumperka, Rapotín, Jeseníky a vrchol Praděda.

Ve městě je 5 mateřských škol, 8 základních škol (z toho jedna pro žáky se specifickými poruchami učení a jedna logopedická), 7 středních škol a 2 vysoké školy (Školská zařízení 2008).

Mezi volnočasové organizace se ve městě řadí Dům dětí a mládeže u radnice a Vila Doris.

Najdeme zde i mnoho kulturních zařízení, například Severomoravské divadlo, kino Oko, Městskou knihovnu.

Město také pořádá pravidelné kulturní akce, jako je například: Mezinárodní folklorní festival, Slavnosti města Šumperka, Muzejní noc, Blues Alive a mnoho dalších (Gába, Matějčíček, Matějčíček 1998, s. 5).

1.2 OBEC NOVÝ MALÍN

Nový Malín leží převážně v Šumperské kotlině. Na východě obce je hornatý výběžek, který zasahuje do kopců Hraběšické hornatiny až ke Kamennému vrchu, pod kterým je pramen potoka, který se vlévá do řeky Desná, podél které se obec Nový Malín rozprostírá (Melzer a Schulz 1993, s. 372).

Obec Nový Malín spadá do šumperského okresu, který vznikl ze tří politických okresů: jesenického, šumperského a zábřežského (Spurný 1983, s. 9).

Nový Malín, původním názvem Frankštát. Tento název byl s největší pravděpodobností odvozen od jména Frank. Založení obce se odhaduje na začátek 13. století, kdy sem byli povoláni frankští horníci, aby povznesli hornictví. Kolem obce se totiž dolovala železná ruda. Obec získala své nové jméno díky nově příchozím obyvatelům, kteří přišli z různých konců republiky. Domov zde našli i zahraniční vojáci, za kterými se přistěhovaly jejich rodiny, a to hlavně z oblasti Českého Malína na Volyni. Během druhé světové války byl Český Malín vypálen a bylo vyvražďeno 374 obyvatel. Proto na památku vypálení dostal Frankštát 13. července 1947 jméno Nový Malín (Historie 2012).

Každý rok o Vánocích děti z dolní mateřské školky zpívají koledy u vánočního stromu, který se nachází na školní zahradě. Události se účastní i rodiče a děti, kteří již do mateřské školky nechodí.

V obci je tzv. Knihárna, která se nachází v prostorách Zdravotního střediska. Ta slouží buď jako knihovna, nebo se její prostory využívají k posezení u kávy nebo čaje, posezení s přáteli, dále se prostory knihárny využívají při akcích pro děti. Např. si zde děti vyráběly adventní věnce, školka v Malíně si zde pekla vánoční a velikonoční cukroví. Úterky zde patří angličtině pro začátečníky a každou druhou středu probíhá bubnování. Knihárna je otevřena od pondělí do pátku (Malínské noviny 2018).

V Novém Malíně se nachází mateřská školka, pro kterou budeme vypracovávat náš projekt.

1.3 CHARAKTERISTIKA ORGANIZACE

Celý název organizace je ZŠ a MŠ Nový Malín. Organizace v sobě zahrnuje základní školu a dvě mateřské školky. Horní 503 a Dolní 303. Pro mateřskou školu Horní 303 budeme vypracovávat projekt.

Původní škola v Novém Malíně byla podle dochovaných písemností zřejmě druhou nejstarší na Šumpersku. Zprávy o této škole sahají až do roku 1596. Důvodem pro vznik školy bylo zřejmě to, že Frankštát (dřívější označení pro dnešní Nový Malín) byl povýšen na městečko. Poté nejsou nikde uvedeny další zprávy (Historie 2012). Vlastní historie celé školy se začíná psát na počátku 20. století, kdy v obci narůstal počet dětí. Prostory tehdejší školy, která s největší pravděpodobností vznikla na konci 16. století, začaly být malé. Pro stavbu nové budovy byla vybrána parcela v polích, kde 9. listopadu 1904 byla otevřena nová budova. V následujících letech do školy chodilo podstatně více žáků. Během druhé světové války byla škola přeměněna na německou obecnou školu, která se s koncem války zrušila. Díky válce škola utrpěla velké škody, většina nábytku i inventáře byla buď zničena, nebo odcizena, chyběly učebnice.

V roce 1945 byla vybudována obecná škola, která měla pětitřídní charakter. O tři roky později byla přejmenována na školu národní. V těchto letech prošla budova školy řadou rekonstrukcí. Jednalo se o fasádu, nové schody u vstupu do budovy, nová kovová kamna, zbudování společné žákovské šatny.

S padesátými lety dvacátého století přichází do školy polední stravování pro žáky. V těchto letech byly do školy umístěny dvě elokované třídy II. Střední školy v Šumperku. V roce 1953 se ze školy stala škola osmiletá, počet žáků vzrostl.

Do školy začaly chodit děti z přilehlých vesnic. Bylo zapotřebí dalších prostor, proto si budova opět prošla řadou úprav. Například výstavba septiku, instalace školního rozhlasu, položení parketových podlah, ve všech třídách byl instalován vodovod, proběhla také oprava střechy. Na konci padesátých let byla zřízena družina mládeže.

Ve školním roce 1962/1963 ve škole proběhla tzv. akce „Z“, během které byla zahájena stavba budovy, která měla sloužit jako jídelna pro děti, dílny a pionýrská klubovna. V následujícím roce byl do školy instalován přístroj „Student“, který byl sestavený přímo jedním z učitelů základní školy. Úkolem stroje byla kontrola znalostí žáků a procvičování učiva.

Roku 1973 proběhla výstavba šestiřídniho pavilonu, který byl o dva roky později dokončen. V roce 1977 byla v Mladoňově zrušena jednotřídní škola, což pro školu v Novém Malíně znamenalo větší počet žáků. Roku 1989 se školní jídelna a dílny ocitly v havarijním stavu, což mělo za následek jejich uzavření a přesunutí jídelny do prostor II. mateřské školky. Nová jídelna a kuchyně byly uvedeny do chodu roku 1997. Od roku 1996 má škola počítačovou učebnu a o rok později dostala i novou jídelnu a kuchyni (Historie 2012).

Pod základní školu Nový Malín, spadají dvě mateřské školky. Mateřská školka Horní 303 a mateřská školka Dolní 503. Každá ze školek má své prostory. Nejsou na sobě žádným způsobem závislé. Obě školky mají stejný ŠVP, doplňkový program si však každá školka tvoří sama.

Jako první byla v Novém Malíně zřízena školka Horní 303. O této mateřské školce jsou záznamy od roku 1945, kdy se po skončení druhé světové války do obce přestěhovali noví obyvatelé a školky bylo zapotřebí. Obyvatelé v obci stále přibývali, a proto v roce 1980 během tzv. akce „Z“ vznikla mateřská škola Dolní 503 (Horní 2012).

Mateřská školka Dolní 503 stojí v dolní části obce, vedle hlavní silnice, která vede do Šumperka. Bohužel kvůli výstavbě nové ulice u školky přišly děti o výhled na zvěř, která se pohybovala po polích, které školu dříve obklopovaly.

Budova mateřské školky byla postavena v akci „Z“ jako dvojtřídní mateřská škola s kapacitou 60 dětí. Školka byla uvedena do provozu v osmdesátých letech dvacátého století. Jedná se o panelovou budovu s dvěma podlažími bez sklepa. Budova mateřské školky je skleněnou chodbou propojena s pavilonem, který dřív sloužil k hospodářským účelům. Dnes se v pavilonu nachází oddělení pro nejmladší děti a kotelna.

Ve školce pracují čtyři pedagogické pracovnice a dvě pracovnice provozu.

Jedná se o trojtřídní mateřskou školku. Oddělení pro střední děti, BERUŠKY, se nachází v přízemí budovy. K dispozici jim je prostorná třída, herna, šatna pro děti, WC spojené s umývárnou pro děti, sklad hraček a přípravná jídla. V prvním poschodí je umístěno oddělení pro velké děti, MOTÝLČI. Prostory tohoto oddělení jsou podobné jako u berušek s tím rozdílem, že na tomto patře je kancelář vedoucí učitelky.

Od 1. 9. 2017 je pro dvouleté děti otevřeno nejmenší oddělení, BROUČCI. Oddělení dostalo nové vybavení, jako je nábytek s uzavíratelnými skříňkami, menší židličky, nočníky, přebalovací podložky, koše na pleny, hračky pro dvouleté děti (Dolní 2012).

1.3.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLKY HORNÍ 303

Mateřská školka se nachází v horní části obce Nový Malín u hlavní silnice, která směřuje na Mladoňov. Horní mateřská školka 303 má oproti Dolní mateřské školce 503 výhodnější lokalitu. V blízkosti jsou pole a rozlehlé poldry, kde se děti setkávají s přírodou a mohou pozorovat různé živočichy. Obě mateřské školky mají tři oddělení, poněkud se ovšem liší v kapacitě. Horní školka má 74 dětí a Dolní školka má 81 dětí (Horní 2012).

Prostory školky jsou ve starší vile, ke které patří rozlehlá zahrada, kterou školka využívá pro relaxaci dětí. V roce 2010 prošla budova rekonstrukcí, školka dostala nová okna, střechu, fasádu a dočkala se kompletního zateplení budovy.

Pro mateřskou školku Horní 303 budeme sestavovat adaptační program, jehož úkolem bude dětem usnadnit přechod z domácího prostředí do prostředí školního.

Jedná se o trojtřídní mateřskou školu. V roce 2011 byl na zahradě školky otevřen nový pavilon, ve kterém se nachází nejmladší oddělení, ŠTĚŇÁTKA. V této nové budově je dětem k dispozici velká třída, umývárna se záchodem, kuchyňka, šatna, dále potom samostatný záchod a šatna pro učitelky. Střední oddělení, KOŤÁTKA, je umístěno v přízemí hlavní budovy. Tady je dětem k dispozici herna, WC spojené s umývárnou, místnost, ve které děti svačí. Nejstarší oddělení, MEDVÍDCI, je umístěno také v hlavní budově v prvním patře. Prostory jsou podobné jako prostory koťátek, jen s tím rozdílem, že místnosti jsou podstatně menší. Ve sklepě hlavní budovy mateřské školky jsou šatny dětí.

V současné době jsou v nejmladším oddělení i děti dvouleté, těm je k dispozici chůva. Ve školce pracuje celkem pět kvalifikovaných pedagogických pracovníků a čtyři provozní pracovníci (Horní 2012).

1.4 ÚDAJE O ZAŘÍZENÍ

Mateřská škola Nový Malín 303

PSČ 788 03

Telefon: 588 881 480, 588 881 484, 588 881 488

Zřizovatel: Obec Nový Malín

www.zsmalin.cz

Ředitelka Základní školy a Mateřské školy Nový Malín: Mgr. Jana Švábová

Vedoucí učitelka Mateřské školy Nový Malín 303: Bc. Eva Mondeková (Horní 2012).

1.5 SWOT ANALÝZA MATEŘSKÉ ŠKOLY NOVÝ MALÍN

SWOT analýza - tabulka

Vize organizace
<ul style="list-style-type: none">- plné úvazky pro všechny zaměstnance- další vzdělávání zaměstnanců- rozšíření pedagogického sboru- získání školního asistenta- přijímání dvouletých dětí- sjednotit aktivity pro adaptaci

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - dostačující prostory - vyhovující vnitřní prostorové uspořádání - dobré vybavení - akce pořádané školou - rozsáhlá školní zahrada a hřiště - spolupráce s Ústavem ekologického vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> - nekvalitní individuální práce - absence školního asistenta - nedostatečné množství hracích prvků na zahradě pro dvouleté děti - poloha MŠ - velký počet dětí v jednotlivých odděleních - roztržitost adaptačních aktivit

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - získání školního asistenta - podpora pedagogů v dalším vzdělávání - větší informovanost rodičů - lokalita MŠ - chuť 	<ul style="list-style-type: none"> - odchod dětí - ztráta zaměstnanců - ztráta zřizovatele - špatné vztahy v kolektivu vlivem špatného začlenění

Vízi školky je v budoucnu zajistit všem pedagogickým pracovníkům plné úvazky a zajistit jejich další vzdělávání. Školka i nadále počítá s tím, že bude přijímat dvouleté děti. S přijímáním mladších dětí do mateřské školky souvisí i úprava školní zahrady, na které je

v budoucnu plánováno zajištění více hracích prvků pro dvouleté děti. Školka chce také vyřešit problém s naplněností jednotlivých oddělení, a to rozšířením pedagogického sboru. Školka doufá, že získá školního asistenta, který by byl nápomocný v komunikaci mezi rodiči a školkou, dětem by pomáhal s nácvikem jednoduchých činností po příchodu do školky, při školních akcích, nápomocný by byl i pedagogům při administrativní a organizační činnosti. V oblasti adaptace je vizí školky sjednotit aktivity, které do ní spadají. Dát jim řád, pevně stanovit harmonogram, který bude adaptaci nejmenších dětí koordinovat.

Silnou stránkou mateřské školy jsou její velké prostory. V hlavní budově, ve které jsou umístěny středně staré a nejstarší děti, má každé oddělení k dispozici velkou místnost, která slouží jako herna, kuchyňka, ve které mají děti oběd a svačinu. Na druhém konci společenské místnosti je umývárna. V roce 2016 měla již školka zbudovaný nový pavilon pro nejmenší oddělení. Vnitřní uspořádání umožňuje dětem skupinové i individuální činnosti. Silnou stránkou je také vybavení, které se průběžně obnovuje (dětský nábytek, didaktický materiál, výtvarný materiál). Školka disponuje velkou zahradou a hřištěm, kde jsou dětem k dispozici 3 pískoviště, houpačky, prolézačky, kolotoče, domečky, balanční kladiny a kůly a mnoho dalších hracích prvků. Mateřská školka spolupracuje s Ústavem ekologického vzdělávání, který nabízí zajímavé výukové programy pro předškolní děti. V neposlední řadě je silnou stránkou mateřské školky také bohatý doplňkový program, jakým je například zahradní slavnost, která se koná u příležitosti konce školního roku, každý rok na jiné téma.

Slabou stránkou je velký počet dětí v jednotlivých odděleních. To znesnadňuje individuální práci pedagogů s dětmi. Mateřské školce také chybí školní asistent, který by poskytoval nepedagogickou pomoc, jako jsou například aktivity pro zajištění pravidelné školní docházky, pomoc dětem při zvládání jednoduchých úkolů (přezouvání, oblékání), pomoc s administrativní a organizační činností. Zápolem je také to, že na školní zahradě se nachází více herních prvků pro děti od tří let, proto je nutné dbát na zvýšenou bezpečnost dvouletých dětí. Mezi slabé stránky můžeme zařadit i polohu budovy mateřské školky, která je hned vedle silnice, ta je v některých částech dne velmi frekventovaná. Školka má v rámci ŠVP celek, který je zaměřen na poznávání školky, jejího okolí a personálu. Tento celek ale nemá jednotnou formu. Není pevně stanoveno, co se kdy a jak bude odehrávat.

Mateřská školka je od 1. 9. 2016 zapojena do projektu ZŠ a MŠ Nový Malín 22, který je spolufinancován Evropskou unií. V tomto projektu vidí školka **příležitosti**, a to hlavně v možnosti získání školního asistenta, který by byl přínosem pro slabší děti. Rozvoj pedagogů v rámci DVPP, který je zaměřený na osobnostní rozvoj zaměstnanců mateřské školky, slouží

ke zlepšení spolupráce s rodiči prostřednictvím tematických setkávání. Realizace projektu byla ukončena 31. 8. 2018 (ZŠ a MŠ Nový Malín 22 2012). Také je zde snaha zlepšit podávání informací rodičům dětí, které nastupují na základní školu. Díky výborné lokalitě v blízkosti Šumperka stále pokračuje výstavba nových rodinných domů v obci. To pro školku představuje přísun nových dětí. Příležitostí k zájmu o malínskou mateřskou školu je také chůva, kterou školka disponuje. Ta je tu k dispozici dvouletým dětem. V současné době je chůva financována z dotací Evropské unie, v případě ztráty těchto dotací přislíbila zajištění chůvy obec.

Hrozbou pro školku by mohl být odchod dětí do školek v nedalekém Šumperku. Dále hrozí odchod nespokojených zaměstnanců, pro které i přes vysoký počet dětí nemá školka k dispozici plné úvazky. V neposlední řadě může dojít ke ztrátě podpory zřizovatele, kterým je obec. Ta zajišťuje úpravu terénu kolem budov mateřské školky a potřebné opravy. Jednou z hrozeb by pro mateřskou školku mohla být také neucelená adaptace nejmladších dětí, která hrozí kvůli neefektivnímu adaptačnímu programu. Vlivem špatné adaptace pak hrozí nepřátelské prostředí ve třídě.

2 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ

Předškolní období probíhá mezi třetím až sedmým rokem života. Konec předškolního období není pevně stanoven věkem, ale především sociálně. Nástup dítěte do školy se liší, a to v rozmezí jednoho, popřípadě i více let. Pro školní věk je typické upevnění vlastní pozice ve světě. K tomu, aby dítě lépe poznalo svět, mu pomáhá představivost, jedná se o fázi, kdy dítě se svými poznatky fantazíruje, intuitivně uvažuje. V tomto věku u dětí převládá egocentrismus, který má vliv na uvažování a komunikaci, dítě se nechce vzdát svého pohledu na svět, protože pro něj znamená určitý druh jistoty. Předškolní období je etapou, kdy má dítě velkou iniciativu. Chce dokázat, že všechno zvládne, tím prokáže svoje kvality. V této fázi u dítěte hraje důležitou roli rodina, začínají se rozvíjet vztahy s vrstevníky. Aby vše mohlo fungovat jak má, dítě musí přijmout určitá pravidla, která určují, jak se ke kterému člověku chovat. Učí se, jak se v kolektivu prosadit a zároveň spolupracovat (Vágnerová 2005, s. 174 - 175).

2.1 VÝVOJ TĚLESNÝ

Dítě ve třech letech je vysoké kolem 90 – 96 centimetrů a jeho váha se pohybuje okolo 13 – 16 kilogramů. Dobře zvládá rovnováhu – umí stát na jedné noze, dokáže kopnout do míče, chodit rovně i pozpátku, pohybuje se do rytmu hudby. Manuální zručnost je už také lepší, dítě je schopno ostrouhat tužku, zacházet se štětcem (Bacus-Lindroth 2004, s. 12).

Ve třech a půl letech dítě váží kolem 14 – 17 kilogramů a jeho výška se pohybuje okolo 92,5 centimetrů až metru. Jak již bylo zmíněno výše, umí chodit po špičkách a balancuje na obrubníku. Umí jezdit na tříkolce, má rádo houpačky, prolézačky a skluzavky. V tomto období rádo kreslí (Matějček 2005, s. 40).

Začíná se rozvíjet **hrubá motorika**. Schopnost udržovat rovnováhu se rychle rozvíjí. Jedinec se učí chodit po špičkách. Některé z dětí umí skákat snožmo. Velkou zálibu děti nachází v chození po schodech nebo v balancování na obrubníku chodníku. Všechny tyto hry pomáhají dětem trénovat a testovat rovnováhu.

Vyvíjí se **jemná motorika**. Stavby z kostek, které jedinec dříve stavěl, jsou nyní stabilnější. K hraní nyní dítě využívá co nejvíce materiálu. Začíná se projevovat potřeba věci dokončovat (Matějček 2005, s. 121 - 122).

2.2 VÝVOJ KOGNITIVNÍ

V tomto období je pozornost dítěte zaměřena na okolní svět a na pravidla, která v něm platí. Ve způsobu poznávání světa se u dítěte nejedná o zásadní změnu. Způsob, jakým dítě přemýšlí a uvažuje, ještě nemá nic společného s logikou, tím pádem je nepřesné, možná by se dalo říci i neomezené (Vágnerová 2005, s. 173).

Dítě má mnoho způsobů, kterými pohlíží na svět a kterými získává a zpracovává informace. Jedním z nich je **centrace**. Jedná se o subjektivně podmíněnou úpravu informací. Dítě má snahu ulpívat jen na jedné, pro něj důležité věci. Děti v tomto období ještě nedokáží komplexně uvažovat a brát v potaz víc než jeden aspekt situace.

Dalším ze způsobů je **egocentrismus**, kdy dítě neposuzuje situaci z více stran, neví ani, proč by mělo. Existuje pro něj jen jedno správně řešení. Tím, že dítě nemá představu o tom, že by se situace měla řešit jinak, dochází k tomu, že se ani nesnaží najít cestu k objektivní pravdě. Langmeier (1991) uvedl příklad kognitivního egocentrismu, kdy se dítěte zeptal, zdá má sourozence. Odpověď dítěte byla kladná. Když se zeptal, jestli jeho sourozenec má bratra, odpověď dítěte byla záporná.

Mezi další formy patří **fenomenismus**. Je to pevně zakotvená představa dítěte o světě. Je důležité, jak dítě celou situaci vidí, hlavní jsou pro něj viditelné znaky. Vágnerová (2005, s. 173 - 176) uvádí příklad, kdy dítě odmítá přijmout, že velryba není ryba. Poslední z metod je **prezentismus**. Pro dítě je důležité to, co se odehrává právě teď, je vázáno na přítomnost.

Vágnerová (2005, s. 173 - 176) popisuje, jakými metodami děti dokáží informace zpracovat. Jednou z metod zpracování informací je **magičnost**. Jde o to, že děti tohoto věku nepoznají rozdíl mezi skutečností a fantazií, která jim pomáhá k vysvětlení dění. Další formou je tzv. **animismus, resp. antromorfismus**. Jedná se o připisování vlastností živých bytostí neživým předmětům. Pro dítě je pak snazší svět pochopit. V tomto věku se děti domnívají, že všechny jevy (např. fyzikální) mají nějaký cíl. Dítě už je schopno odlišit živé od neživého, ale do jisté míry je schopno tuto skutečnost přehlížet a očekávat vlastnosti živých u neživých (např. když plyšové kočce ostříhá srst, tak jí znovu naroste). Třetí metodou je **arteficialismus**. Je to způsob, jakým si děti vysvětlují vznik okolních věcí nebo jich samotných. Jako poslední metodu, jak děti zpracovávají informace, Vágnerová (2005, s. 182 – 183) uvádí **absolutismus**. Jedná se o to, že pro děti v předškolním období je každé poznání jediné a konečné. Jedná se o potřebu mít jistotu.

Děti v mladším školním věku chápou svět tak, jak je pro ně snazší a srozumitelnější. Zvládnou už vyřešit jednoduché úkoly, ale neumí se na věc podívat z více stran, a to zahrnout do svého uvažování. Informace, které by pro ně byly nějakým způsobem rušivé nebo nepohodlné, prostě vyloučí.

2.3 PROCES ADAPTACE A JEHO FÁZE

Podle pedagogického slovníku, který sepsali Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 11), je adaptace „*proces přizpůsobení se něčemu*.“ Lze ji chápat v několika smyslech, pro nás je ale důležitý smysl sociální. „*Přizpůsobení se člověka novým sociálním podmínkám (např. adaptace při přechodu z jednoho stupně školy na druhý)*“.

Opakem adaptace je maladaptace, kterou vysvětluje pedagogický slovník jako „*nepřizpůsobivost nebo zhoršená adaptace (zejm. ve smyslu sociální přizpůsobivosti) vyvíjející se v průběhu ontogeneze u některých dětí, adolescentů či dospělých jedinců*“ (Průcha, Mareš, Walterová 2003, s. 116).

Proces adaptace lze rozdělit na fáze orientační období, období prosazovací krize, období zvláštních opatření a období uklidnění.

2.4 ORIENTAČNÍ OBDOBÍ

Dítě, které je ve školce nové, se v prvním týdnu drží zpátky. Stojí opodál a vše pečlivě sleduje. Jedinec ještě neví, jak ve školce běžný den vypadá, a tak se neúčastní ani žádných aktivit ostatních dětí. Dítě se snaží zpracovat a prozkoumat podněty, které k němu dopadají ze všech stran. Je v novém prostředí, v novém objektu, kde se může velmi snadno ztratit.

Haefele a Wolf-Filsinger (1993, s. 14 - 15) tvrdí, že dítě v prvním týdnu zaujímá tzv. „*pozorovací stanovisko*“. To je důsledkem snahy o rozřešení a uspořádání zmatku, který je všude kolem dítěte. Jedinec na základě svých dřívějších zkušeností vyhodnocuje situaci ve školce. Po posouzení stavu ve školce mohou nastat dvě situace. Buď se jedinec zachová podle osvědčeného vzorce (nastává v případě, je-li jejich zkušenost shodná se současnou situací), nebo ho okolnosti donutí se chovat jinak. Zdrženlivé chování, které u nováčků v prvním týdnu pozorujeme, je opodstatněné. Zajišťuje jim příjem informací. Nováček se tak může zaměřit na pravidla, která ve školce platí.

Orientační období je pro nováčky velmi důležité, protože bez něj není pravděpodobné dobré sociální začlenění. Až když si je nováček jistý, že zvládne všechny požadavky, které jsou na něj kladeny (odloučení od blízké osoby, nové prostředí, noví lidé), je připraven podniknout první pokus o kontakt a čelit i možnému odmítnutí.

Děti, které do školky chodí delší dobu, jsou k nováčkům tolerantní a promíjejí jim porušení pravidel, která ve školce platí.

Podobně popisují orientační období i Niesel a Griebel (2005, s. 52), kteří vycházejí z mnohých pozorování. Bylo zjištěno, že první dny po příchodu do školky stojí děti stranou a mapují okolí. Výjimku tvoří děti, které mají ve školce kamaráda nebo staršího sourozence. Typickým chováním v prvních dnech je vyhýbání se očnímu kontaktu, nehybné sezení, upřený pohled. Postupně toto chování odeznívá.

Niesel a Griesel (2005, s. 52) popisují rozdíl v chování děvčat a chlapců. Holčičky v prvních dnech oproti chlapcům častěji vyhledávají kontakt s paní učitelkou. Bylo vyzorováno, že chlapci, kteří jsou ve skupině déle, nepustili nové děti ke hrám, u kterých se může projevit mužská dominance (hry s pistolemi). Všeobecně jsou chlapci velmi často ustrašenější a zaraženější než děvčata.

V knize *Poprvé v mateřské škole* autoři Niesel a Giesel (2005, s. 52) popisují reakci nováčků na snahu ostatních dětí navázat kontakt. Starší děti se s nováčky snaží navázat kontakt. Nováčci však na jejich snahu nereagují. Z pozorování bylo zjištěno, že starší děti na nové děti čekají, jsou zvědavé, intenzivně se o ně starají.

První dny strávené ve školce mají dopad na chování dítěte. Tyto projevy mají stejnou formu jak v domácím prostředí, tak i v prostředí školním, dítě je zdrženlivé, uzavřené do sebe. Pro nově přichozího jedince je obtížné vstřebat množství informací, které může být pro některé až enormní. To znemožňuje jedinci navazovat kontakt s vrstevníky. Všechny tyto situace dítěti ubírají energii, proto dítě v domácím prostředí není moc aktivní. V této etapě adaptace je typické zdrženlivé chování, což jedinci dává dost prostoru k přijímání informací ve školce. Doma dětem zdrženlivé chování umožňuje odpočívat (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 28).

2.5 PROSAZOVACÍ KRIZE

V druhém týdnu se již dítě v prostorách školky orientuje lépe (ví, kde je toaleta a jak vypadá den ve školce). Nyní je připraveno navázat první kontakt. Způsobů, jak kontakt navázat, je bezpočet. Jedinec chce být pro své okolí zajímavý, všechno ho zajímá, napodobuje ostatní apod. Snaží se upoutat pozornost. Musí ale počítat i s překážkami. Těmi mohou být další nováčci, kteří se snaží vydobýt si své místo ve společnosti nebo děti, které jsou ve školce déle. Ty se cítí ohrožené, chrání své společenské postavení a přestávají být k nováčkům tolerantní. To vše se odehrává primárně ve druhém týdnu.

Snaha prosadit se jedince velmi vyčerpává. Vystavování se neustálým hádkám a konfliktům s ostatními dětmi je vysilující, to má za následek nevyrovnanost a přecitlivělost dítěte. Může dojít až k tělesnému vyčerpání.

Z praxe je známé, že v tomto období jsou učitelky mnohokrát zatahovány do dětských hádek. Jednak kvůli tomu, že v této etapě adaptace se spory vyskytují častěji a také proto, že nováček není schopen spor vyřešit sám (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 17 - 18).

V této etapě Diesel a Giesel (2005, s. 52 - 53) hovoří o snaze dítěte se začlenit. Po několika týdnech se domnělá pasivita a izolovanost vytrácí. Začíná se objevovat paralelní hra, kdy si děti nehrají spolu, ale vedle sebe, dá se říct, že jde o první krok k aktivní účasti na dění ve skupině. Hra chlapců a holčiček se od sebe liší. Zatímco chlapci si stále častěji hrají s ostatními dětmi, holčičky preferují hraní o samotě. Důsledkem toho pak může být potřeba kontaktu s paní učitelkou. Chlapci se se skupinou sžívají také lépe proto, že preferují skupinové hry (fotbal).

Paralelní hru uvádí i Rubin (1978, s. 534) ve své studii o chování při volném hraní u dětí předškolního věku. Ten kromě paralelní hry uvádí dalších pět sekvenčních hracích kategorií, kterými jsou: nezúčastněné chování, hraní si sám se sebou, pozorování, asociativní hra a hra společná.

V této fázi adaptačního procesu se od sebe liší chování v domácím prostředí a chování v prostředí školním, i přesto jsou tu však jisté spojitosti. V tomto období je jedinec vystaven nejružnějším kontroverzím. Ty mají za následek to, že dítě pociťuje nechuť a nespokojenost. Tyto pocity dominují především doma. To, v jakém rozpoložení dítě je, je důsledkem kritického sebesazovacího období, které podstupuje ve školce (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 29).

2.6 ZVLÁŠTNÍ OPATŘENÍ

V této etapě spory zanikají. Děti, které jsou ve školce déle, o nováčcích vědí. Nováčkům naopak přibyly zkušenosti, protože zjistili, kdo má jakou roli ve skupině a jak je rozdělena moc ve skupině. Vědí, kdo má ve skupině hlavní slovo a snaží se z toho těžit. V prvních dnech nováčci nedělali mezi dětmi rozdíly, nyní se zaměřují na oblíbence a na to, jak získat místo ve skupině. Jejich záměrem je upevnit a rozšířit své postavení. Aby si nováčka oblíbenec všiml, zahrnuje ho nováček dary a různými formami pozornosti. Jak popisují Haefele a Wolf-Filsinger (1993, s. 18 - 19), nováčci mají tzv. „satelitní roli“. Nováčci obdivují zkušenější děti a poslouchají je. Všechna tato opatření nováčka zaměstnávají natolik, že nevěnuje pozornost ostatním dětem.

O snaze zaujmout okolí hovoří i Niesel a Giesel (2005, s. 54). Tvrdí, že děti se po několika týdnech lépe orientují ve společenských pravidlech. Změny během prvních dvou týdnů jsou výrazné. Děti se snaží navázat kontakt. Nejprve s jednotlivci prostřednictvím rozhovoru, vyprávění a poté ukazováním, co umí. Snaží se být zajímavé a populární.

Po ukončení druhé fáze si jedinec navyká na školní docházku. V tomto okamžiku jedinec splyne s vrstevníky a není už považován za nováčka. Typickým jevem u třetí fáze adaptačního procesu je snaha vybudovat si dobrou sociální pozici. Tu si jedinec zajistí tím, že naváže přátelský vztah s „oblíbencem“. Díky této snaze získává jedinec ochranu před případnou šikanou od starších dětí a zároveň se mu nabízí možnost silněji se projevat (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 29 - 30).

2.7 UKLIDNĚNÍ – PSYCHOSOMATICKÉ VYČERPÁNÍ

Po uplynutí čtyř týdnů si většina nováčků na školku zvykne. Během uplynulé doby zdolali počáteční problémy a nyní pozorujeme tzv. „normalizační procesy“.

Po čtyřech týdnech strávených ve školce už děti ví, jak vše chodí, jaké je jejich společenské postavení, skamarádily se s paní učitelkou, znají většinu dětí a také pravidla, která ve škole platí, a částečně je dokážou i dodržovat. Byla jim nastíněna jejich role ve skupině, a tím pro děti zmizela největší nejistota. Nováčci díky nadbíhání oblíbencům dosáhli sociálního uznání, takže v tomto směru jejich aktivita končí.

Když se podíváme na jednotlivé adaptační fáze, zjistíme, že ve všech jsou nováčci aktivní. Jejich aktivita je do jisté míry ovlivněna reakcí okolí a učitelek. Všechny popsané způsoby chování nemůžeme ale brát jako promyšlenou strategii dětí. Všechny procesy

probíhají automaticky a podvědomě. Pozoruhodné ovšem je, že všechny kroky na sebe logicky navazují a jsou směřovány na úspěšné začlenění do skupiny (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 21).

Se čtvrtou fází přichází zklidnění a zmírnění jedince. To je důsledkem toho, že bylo vynaloženo úsilí, které mělo jedinci zajistit dobrou pozici ve vrstevnické skupině. V tomto období se projevuje fyzická vyčerpanost a duševní apatičnost, které jsou také typické pro třetí fázi (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 29 - 30).

2.7.1 FAKTORY ZTĚŽUJÍCÍ ADAPTACI

Adaptace je individuální proces. Některé dítě ho zvládne bez větších obtíží, ale pro jiné může být velmi těžký. S adaptací souvisí celá řada problémů.

U dětí předškolního věku je často diagnostikována tzv. separační porucha. Ta se projevuje špatnou reakcí na nepřítomnost matky. U dětí s touto poruchou může dojít až k oslabení imunitního systému a dítě je tak náchylnější k infekčním onemocněním. Některé děti mají neustálou potřebu mít blízkou osobu u sebe, tím pádem u nich probíhá pomalejší rozvoj separace. Jakmile není blízká osoba dítěti poblíž, přijdou na řadu úzkost, pláč, zoufalství, někdy i špatný spánek nebo psychosomatické problémy (bolesti břicha, hlavy, horečka) (Vymětal 2004, s. 44 - 45).

Děti, jejichž matky pracují na plné úvazky, většinou tráví ve školce celý den. Tyto děti také často nastoupí do školky za dne na den bez náležité adaptace. To může způsobit dítěti velký šok. Najednou je vytrženo z prostředí, které zná, a je dáno do prostředí, které je mu zcela cizí. Když rodiče nechávají dítě ve školce celý den, měli by počítat s tím, že se dítě bude adaptovat hůř a bude mít více problémů. Celodenní pobyt v mateřské školce je pro nově přichozícího jedince daleko těžší, než kdyby měl ve školce strávit jen polovinu dne (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 37 - 40).

Negativní vliv na adaptační proces má také minulost dítěte. Konkrétně se může jednat o zážitky, které jsou pro dítě traumatizující. Typickou situací je rozvod rodičů. Dítě se cítí podvedené, má pocit, že byla zrazena jeho důvěra. V důsledku toho může dojít k přehnané reakci na některé situace. Jedinec je vázán na svou matku a za žádnou cenu nechce být bez ní.

Problémy, které vlivem těchto situací vznikají, jsou následkem toho, že dítě bylo takovéto situaci vystaveno příliš brzy.

U dítěte, které má staršího sourozence, by se dalo očekávat, že pro něj bude nástup do školky snadnější než pro jedináčky, protože už jsou zvyklí dělit se o blízkou osobu. Skutečnost je ale mnohdy jiná. A to hned z několika důvodů. Záleží na tom, jestli je dítě starším nebo mladším ze sourozenců. Má-li jedinec, který nastupuje do školky, doma krátkou dobu mladšího sourozence, může se cítit odstrčený nebo odložený. Naopak je-li jedinec nejmladší ze sourozenců, musí se poprvé spoléhat sám na sebe, protože starší sourozenec není poblíž, aby jej chránil nebo podpořil (Bacus-Lindroth 2007, s. 16).

Jedinci, kteří nejsou fyzicky odolní jako ostatní, mají sklon k tomu být dříve vyčerpaní a celkově celou situaci snáší hůř, než děti, které jsou na tom fyzicky lépe. Slabší jedinci jsou také náchylnější k nemocem, mají tedy horší docházku než vrstevníci. Následkem toho mají znesnadněno nalézt pevné místo ve společenské skupině.

Je pochopitelné, že dítě má ze změny prostředí strach. Příčinou tohoto strachu je neznalost nového prostředí, nových lidí, vrstevníků, odloučení od matky atd. Ve většině případů, ale dochází ke zjištění, že ke strachu nebyl důvod.

Když rodiče nechávají dítě ve školce celý den, měli by počítat s tím, že se dítě bude adaptovat hůř a bude mít více problémů. Celodenní pobyt v mateřské školce je pro nově přichozího jedince daleko těžší, než kdyby měl ve školce strávit jen polovinu dne (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 37 - 40).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 CÍL PROJEKTU

Cílem projektu je usnadnit dětem přechod z domácího prostředí do prostředí školního. Tuto změnu prožívá každé dítě jinak, úkolem projektu je děti na tuhle změnu připravit a usnadnit jim tak příchod do nového prostředí. Cílem praktické části je návrh adaptačního programu pro Mateřskou školu Nový Malín 303.

3.2 PŘEDMĚT PROJEKTU

Předmětem projektu je vytvořit třítydenní, adaptační plán pro děti předškolního věku po vstupu do mateřské školky Nový Malín. Úkolem projektu je děti připravit na vstup do školky, seznámit je s učitelkami, s ostatními dětmi ve školce a v neposlední řadě nově příchozím dětem usnadnit první dny v novém prostředí.

3.3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU V MŠ

Při zápisu dětí do školky, který probíhá v polovině měsíce května, jsou rodičům nabízeny hrací odpoledne, během nichž mohou rodiče s dětmi školku navštívit. Cílem je, aby dítě poznalo své vrstevníky, budoucí paní učitelky a po nástupu si lépe zvyklo na nové prostředí, které by pro něj díky těmto odpoledním hracím hodinám nemělo být až tak cizí. Tato odpoledne se začínají realizovat v květnu. Rodiče na hrací odpoledne přivedou dítě a mohou ho tam po nějakou dobu nechat samotné, nebo být po celou dobu s ním. Tyto návštěvy rodiče nemusejí hlásit předem. Školka také nabízí dny otevřených dveří, a to v průběhu celého roku, kdy si rodiče s dětmi mohou školku prohlédnout.

V rámci ŠVP má školka v oblasti adaptace tematický celek „Mezi kamarády v mateřské škole“. V oblasti adaptace dětí, které nastupují do mateřské školy, byl vytvořen nový program, který je součástí tohoto bakalářského projektu. Zahrnuje v sobě konkrétní aktivity, které v časovém harmonogramu sledují jednotlivé fáze adaptace a vedou k naplnění stanovených cílů, uvedených v tematickém celku ŠVP „Mezi kamarády v mateřské škole“.

Mezi dílčí cíle patří seznámení nových dětí s prostředím školy. Seznámení s tím, jak ve školce vypadá běžný den. Poznání ostatních dětí a personálu. Aby děti byly schopné zvládnout jednoduché sebe obslužné činnosti. Dále pak poznání základních pravidel společenského chování a bezpečnostních pravidel a v neposlední řadě motivovat děti k zapojení se do her a činností (Horní 2012).

3.4 PRÁVNÍ ASPEKTY PROJEKTU

Mateřská školka Nový Malín 303 se řídí školním zákonem č. 561/2004 Sb. Tento zákon upravuje jak vzdělávání předškolní, tak i základní, střední, vyšší odborné a vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Tímto zákonem jsou stanoveny podmínky, za kterých vzdělávání probíhá (Zákon č. 561/2004 Sb.).

Školka také podléhá vyhlášce 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání. Ta udává podrobné informace o podmínkách provozu školky, počty dětí ve třídách, stravování atd. (Vyhláška 14/2005 Sb.).

Organizace má svůj školní řád, který je platný od 1. 9. 2018 a je zavazující jak pro zaměstnance MŠ 303 tak pro zaměstnance MŠ 503. Tento školní řád je v souladu s § 30 Zákona č. 561/2004 Sb. (Mondeková a Vrbová 2018).

3.5 POPIS PROJEKTU

Cílem projektu je dětem usnadnit adaptační proces. Ten by jim měl usnadnit adaptační program, který se soustředí hlavně na dobu před nástupem do školky. V této souvislosti školka rodičům nabízí tzv. zvykáníčko. Jedná se o dobu před nástupem do MŠ, po kterou bude dítě mateřskou školku navštěvovat spolu s rodiči/rodičem. Dále pak MŠ nabízí dny otevřených dveří. Projekt se také soustředí na období prvních tří týdnů, po nástupu dětí do MŠ. Projekt počítá s účastí rodičů a empatickým přístupem personálu. Stěžejní částí celého projektu obsahuje aktivity/hry, díky kterým bude pro děti adaptace snazší. Projekt je postaven na následujících pilířích:

- Opakované návštěvy s rodiči – cílem návštěv je dítě seznámit s novým prostředím. Návštěvy probíhají za přítomnosti pedagoga, který se snaží navázat kontakt s dítětem. Návštěvy by měly být pravidelné, alespoň 2krát týdně (cca 2 hodiny).
- Pomalé zvykání dětí – návštěvy by se s blížícím nástupem do školky měly prodlužovat. Jedinec má možnost poznat aktivity (popř. se zapojit), režim dne, třídní pravidla, paní učitelky.
- Dny otevřených dveří – po domluvě s pedagogem mohou rodiče s dítětem kdykoliv přijít a prohlédnout si jak vnitřní prostory školky, tak školní zahradu.
- Empatický přístup – důležité je k dětem přistupovat přátelsky, tolerantně, snažit se získat jejich důvěru, pomáhat jim zvládnout stres z nového prostředí.

- Spolupráce s rodiči – k dobré adaptaci dítěte přispívá i podpora a pomoc ze strany rodičů. Rodiče by na školku měli děti připravit. Měli by je pomalu naučit snášet odloučení, promluvit si s dítětem o jeho případných obavách z nástupu do školky, učit ho samostatnosti (např. hygiena, zavazování bot).
- Aktivity/hry – děti prochází čtyřmi adaptačními fázemi. Pro každou z těchto fází byly navrženy aktivity, které mají za úkol dětem proces adaptace usnadnit. Tato část je pro celý projekt **klíčová**.
- Informovanost rodičů - informační leták při zápisu dítěte do mateřské školy poskytuje rodičům základní informace (Přihlášku k zápisu do mateřské školky demonstrujeme v příloze 1, v příloze 2 souhlas se zpracováním osobních údajů).
 - NÁZEV A ADRESA ŠKOLY
 - Kontakt na MŠ
 - Seznam věcí do školky
 - Provozní doba
 - Stravování
 - První den ve školce
 - Typy, jak dítě připravit na školku
 - “Zvykáníčko“

Pro přehlednost uvádíme organizační schéma průběhu jednotlivých kroků:

KROK	POPIS	TERMÍN
vyvěšení informačních letáků	informace o tom, kdy MŠ Nový Malín 303 zveřejní přihlášky do MŠ a kdy proběhne zápis dětí	20. 4. 2018
dny otevřených dveří	rodiče s dětmi si mohou prohlédnout prostory MŠ, školní zahradu	od 1. 5. 2018/ po telefonické domluvě během celého školního roku
přihlášky do MŠ	přihlášky do MŠ budou vyvěšeny na stránkách MŠ, kde si je rodiče budou moci stáhnout nebo si je vyzvednout přímo v MŠ	1. 4. 2018 – 30. 4. 2018 – doba po kterou se mohou podávat přihlášky

zápis do MŠ	závazné zapsání dětí do MŠ Nový Malín 303	20. 5. 2018 – 30. 5. 2018
začátek zvykáníčka	začátek návštěv MŠ rodičů s dětmi	1. 8. 2018 – 31. 8. 2018
projekt adaptace	realizace projektu, jehož úkolem je dětem usnadnit adaptační proces	3. 9. 2018 – 21. 9. 2018

Pro realizaci projektu je klíčová vzájemná spolupráce mezi všemi pedagogy v mateřské školce. Pedagogové se orientují v problematice adaptace dětí, že budou vypracovávat zpětnou vazbu v rámci konečného zhodnocení projektu, také se počítá s jejich nadšením.

3.6 CÍLOVÁ SKUPINA PROJEKTU

Projekt je vytvářen pro skupinu 22 dětí, z toho 3 z nich jsou mladší tří let. Děti 3. září 2018 nastoupily do Mateřské školy Nový Malín 303.

Věkové rozmezí dětí je dva až tři roky. Dvouletým dětem je k dispozici chůva, která je zajištěna v rámci projektu Evropské unie, do kterého je mateřská škola zapojena.

Děti bydlí převážně v Novém Malíně, jen zlomek z nich je ze Šumperka a malínskou školku navštěvují kvůli naplněné kapacitě školek městských

3.7 PROJEKT ADAPTACE

Děti prochází čtyřmi adaptačními fázemi. V jejich průběhu se sžívají s novým prostředím, učí se respektovat a dodržovat pravidla, která si společně nastavili, navazují nové vztahy, a to jak s dospělými, tak se svými vrstevníky. S rodiči už netráví tolik času jako doposud.

Pro přehlednost uvádíme **program aktivit pro jednotlivé týdny projektu.**

TÝDEN	FÁZE	AKTIVITY
1. týden	1. fáze (orientační období)	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámení s běžným dnem • Orientace v budově • Třídní pravidla • Seznámení • Poznej svoji značku
2. týden	2. fáze (prosazovací krize)	<ul style="list-style-type: none"> • Opakování režimu dne a třídní pravidla • Seznamovací hry • Vidím něco, co vy nevidíte • Scénky • Obleč panenku
3. týden	3. a 4. fáze (zvláštní opatření a uklidnění)	<ul style="list-style-type: none"> • Dárky pro nováčky • Popis zážitku • Popis fotografie • Hrabání listí • Drakiáda

V prvních dnech, kdy děti přijdou do školky, už v ní tráví celý den. Podle potřeby je možná přítomnost rodičů. V obou fázích je přítomnost rodičů vyžadovaná podle potřeby.

Pro nově přichozí děti, jsou na každý den naplánované aktivity, které jim usnadní příchod do nového prostředí a seznámení se spolužáky. Pro přehlednost uvádíme **režim dne nejmladších dětí** (přesuny na školní zahradu jsou závislé na počasí):

7:00 – 8:00 příchod dětí do MŠ

8:30 – 9:00 dopolední program v prostorách MŠ (aktivity navržené v rámci projektu)

9:00 – 9:10 hygiena (toaleta, mytí rukou)

9:10 – 9:30 svačinka

9:30 – 9:40 hygiena (toaleta, mytí rukou)

9:40 – 9:55 přesun z prostorů MŠ na školní zahradu (převlékání, přezouvání)

9:55 – 11:00 dopolední program na školní zahradě (aktivity v rámci projektu/volné hraní)

11:00 – 11:15 přesun ze školní zahrady do prostor MŠ (převlékání, přezouvání)

11:15 – 11:25 hygiena (toaleta, mytí rukou)

11:25 – 11:55 oběd

11:55 – 12:05 hygiena (toaleta, mytí rukou)

12:05 – 12:15 příprava na spaní po obědě (převlékání do pyžam)

12:15 – 12:25 čtení pohádky

12:25 – 13:30 spánek

13:30 – 13:40 převlékání z pyžam

13:40 – 13:50 hygiena (toaleta, mytí rukou)

13:50 – 14:05 svačinka

14:05 – 14:15 hygiena (toaleta, mytí rukou)

14:15 – 14:30 přesun z prostorů MŠ na školní zahradu (převlékání, přezouvání)

14:30 – 15:30 volné hraní na školní zahradě, odchod dětí ze školky s rodiči domů

3.7.1 PRVNÍ FÁZE – ORIENTAČNÍ OBDOBÍ (1. TÝDEN)

Podle Haefele a Wolf-Filsinger (1993, s. 14 – 15) se dítě v tomto období není příliš aktivní. Nezná ještě režim dne, a proto se neúčastní mnoha aktivit. Díky tomuto zdrženlivému chování má dítě ale dostatek prostoru ke vstřebání informací, které se k němu dostávají, například dodržování pravidel, která ve třídě platí. Jakmile má dítě pocit, že všechno tohle zvládlo, je odhodláno navázat kontakt.

Děti v prvních dnech ve školce ještě netráví celý den, ale jen několik hodin. Pro toto období byly zařazeny do projektu aktivity, které děti seznámí s režimem dne, s pravidly, která ve třídě platí, činnostmi, které jim pomohou seznámit se s vnitřním uspořádáním školky a několik málo her na seznámení se.

SEZNÁMENÍ SE S BĚŽNÝM DNEM

Je důležité, aby děti znaly a věděly, jak ve školce vypadá běžný den. Proto byla navržena výroba plakátu, který má za úkol s režimem dne pomoci.

Postup: Děti sedí u stolu a paní učitelka s nimi probírá, co během celého dne ve školce dělaly. Poté dětem rozdá rozstříhané symboly pro jednotlivé aktivity. Úkolem dětí je symboly poskládat znovu dohromady a společně je přiřadit k jednotlivým činnostem. Tyto činnosti pak společně třída seřadí podle toho, v jakém pořadí se odehrály. Následně je nalepí na velký papír. Nakonec děti symboly vybarví a hotový plakát se vyvěsí ve třídě na viditelné místo. Režim dne tak budou mít neustále na očích. Když bude na řadě například svačina, učitelka ukáže na obrázek a zeptá se: „Co budeme dělat teď?“ Po zapamatování režimu dne, se může plakát sundat.

Cíl: Děti si po skončení adaptačního týdne zapamatují, jak jdou činnosti dne po sobě. Děti budou schopny po skončení prvního adaptačního týdne samy říct, která činnost bude následovat.

Pomůcky: Velký papír, fixy, pastelky, nůžky, lepidlo.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 30 minut

Otázky na reflexi:

- Jak se vám činnosti řadily?
- Bylo pro vás těžké si na vše vzpomenout?
- Máte doma také nějaký režim dne?

ORIENTACE V BUDOVĚ

Aby se děti v budově školky orientovaly, je zapotřebí, aby je budovou učitelka provedla. Provádění bude uskutečněno prostřednictvím hry, ve které si děti s paní učitelkou postupně projdou celý prostor mateřské školky.

Postup: Děti stojí za sebou jako vláček. V čele vlaku je učitelka. Vláček jezdí po MŠ a ukazuje dětem, kde je koupelna, šatna, kuchyňka atd. Když vláček projede celou školku, vymění se mašinka, kterou bude představovat některé dítě. Učitelka říká mašinice, kam má vláček dojet.

Cíl: Děti si po skončení adaptačního týdne zapamatují, kde je umývárna, šatna, jídelna. Děti se budou schopny po skončení prvního adaptačního týdne orientovat v budově školky.

Pomůcky: Nejsou zapotřebí nějaké zvláštní pomůcky. Pro zlepšení a oživení si může dítě, které povede vláček, nasadit na hlavu čepici, aby vypadalo jako strojvedoucí.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 10 minut

Otázky na reflexi:

- Bavila vás dnešní hra?
- Co jste si zapamatovali?

TŘÍDNÍ PRAVIDLA

V této fázi adaptace se děti seznamují s pravidly a snaží se je dodržovat. Aby jim pravidla nebyla až tak cizí, sestaví si je spolu s paní učitelkou.

Postup: Děti sedí a učitelka se jich ptá, jak by se k sobě měly chovat atd. Společně vyberou několik pravidel (cca 5), které učitelka napíše na papír. Děti pro každé z pravidel vymyslí symbol. Jelikož děti v tomto věku ještě příliš kreslit ani psát neumí, symboly k pravidlům nakreslí učitelka. Jedná se o jednoduché obrázky např. srdíčko = máme se všichni rádi. Takto vytvořený seznam pravidel dá učitelka ve třídě na viditelné místo.

Cíl: Děti si po skončení adaptačního týdne zapamatují pravidla, které si společně určili. Děti budou schopny po ukončení druhého adaptačního týdne porozumět pravidlům, která si ve třídě společně nastavili.

Pomůcky: Velký papír, fixy, pastelky, lepidlo.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 20 minut

Otázky na reflexi:

- Líbí se vám symboly, které jste si společně určily?
- Pamatujete si už teď nějaká pravidla?
- Musíte doma také dodržovat nějaká pravidla?

SEZNÁMENÍ

Kvůli přívalu nových informací nováčci v této fázi kontakt s vrstevníky moc nevyhledávají. I přesto jsou v této etapě zapojeny aktivity, které jsou zaměřeny na seznámení dětí, a to proto, aby si děti nebyly až tak cizí. Prozatím půjde o zapamatování jmen.

Her na zapamatování jmen je celá řada. Příkladem takových her, může být:

Postup: Děti sedí v kruhu. Učitelka vybere žáka, který začne. Ten, řekne své jméno, pokračuje ten, kdo sedí po jeho pravé ruce. Ten zopakuje jméno předešlé a přidá svoje, např.: „Ty se jmenuješ Honzík, já jsem Anička.“ Takto se v kruhu vystřídají všichni. Další z variant může být případ, kdy děti stojí v kruhu a učitelka řekne: „Teď si vymění místo Honzík a Anička.“ Jmenované děti musí vědět, na které místo se mají přemístit.

Cíl: Děti si po skončení adaptačního týdne zapamatují jména ostatních dětí.

Pomůcky: Nejsou zapotřebí.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 5 - 10 minut

Otázky na reflexi:

- Jaké nové jméno jste si dneska zapamatovali?
- Líbila se vám dnešní hra?
- Čí jméno ještě neznáte?

POZNEJ SVOJI ZNAČKU

Postup: Dětem byly při vstupu do školky přiděleny značky ve formě obrázku, např. pejsek, kočička, auto, slon atd. Těmito značkami mají děti označenou svoji skříňku, místo u stolu v jídelně, ručník v umývárně. Děti se musí svoji značku zapamatovat. Toho se docílí tak, že s dětmi budeme značky neustále opakovat. Když se jdou posadit na svačinku, když si jdou umýt ruce, když usedají k obědu. Kdo nebude vědět, tomu učitelka pomůže značku najít. Rozvržení značek je vyvěšeno ve třídě.

Cíl: Děti budou schopny si po skončení adaptačního týdne zapamatovat svoji značku. Děti budou schopny po skončení druhého adaptačního týdne najít svoji značku a posadit se na své místo.

Pomůcky: Obrázky značek, velký papír, na který se značky nalepí, černá fixa, kterou pod značku napíšeme jméno dítěte, kterému značka patří.

Věk: 2- 3 roky

Trvání: 5 minut

Otázky na reflexi:

- Pamatujete si už svoji značku?
- Líbí se vám vaše značka?
- Víte, kde je vaše místo na oběd?

3.7.2 DRUHÁ FÁZE – PROSAZOVACÍ KRIZE (2. TÝDEN)

V této fázi adaptace se už dítě orientuje v prostorách školky a zná denní režim. Nyní je jedinec připraven navázat první kontakt s vrstevníky. V této době dochází k prvním konfrontacím mezi dětmi (Haefele a Wolf-Filsinger, 1993, s. 17 - 18).

Aby děti lépe navázaly kontakt, byly do této fáze opět zařazeny aktivity, při nichž si děti mají zapamatovat jména ostatních. Tato aktivita byla v předešlé části okrajová, nyní je stěžejní. Během druhé adaptační fáze se přítomnost rodiče omezuje dle potřeby dítěte.

Na začátku druhého týdne s dětmi zopakujeme režim dne a třídní pravidla.

SEZNAMOVACÍ HRY

Pro začátek byla zařazena hra z předcházející části seznamování. Děti si tak jména oživí a lépe zapamatují. V předchozí hře na téma seznámení, bylo cílem, aby si děti ve třídě, nebyly až tak moc cizí a pochytily alespoň pár jmen. V této fázi, je cílem hry, aby si děti zapamatovali jmen co nejvíce. Jako další aktivita byla navržena tato:

Postup: Děti sedí na židlích v kruhu. Jedinec, který se dobrovolně přihlásí nebo jej vybere učitelka, si stoupne do středu kruhu, namátkově si vybere jednoho ze spolužáků. Přejde ke spolužákovi a řekne: „Ty se jmenuješ“ Dítě, které bylo osloveno, ho pochválí: „To je dobře, že víš, jaké je moje jméno.“ Když dítě jméno spolužáka neví, sedící mu ho řekne

a potřesou si rukou. Oslovený si pak jde stoupnout do středu kruhu a celý proces se opakuje (Pausewang a Fliedr 1993, 83).

Cíl: Děti si budou schopny po skončení druhého adaptačního týdne zapamatovat jména většiny dětí.

Pomůcky: Židličky.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 5 - 10 minut

Otázky na reflexi:

- Líbila se vám hra?
- Jak jste se cítili, když jste stáli v kruhu?
- Jaké nové jméno jste si dneska zapamatovali?

VIDÍM NĚCO, CO VY NEVIDÍTE

V druhém týdnu mají děti snahu prosadit se, předvést se před ostatními. Proto byly do této části adaptace zařazeny skupinové hry. Děti tak mají možnost ostatním ukázat, co dovedou.

Postup: Děti s paní učitelkou sedí v kruhu na zemi. Učitelka dětem řekne: „Vidím něco, co vy nevidíte a je to bílé.“ Děti se postupně hlásí a ptají se: „Je to zeď?“ „Je to Petrovo tričko?“ Když dítě věc uhodne, může vymyslet další věc (Pausewang a Fliedr 1993, 17).

Cíl: Děti budou schopny po skončení druhého adaptačního týdne lépe komunikovat s ostatními dětmi.

Pomůcky: Nejsou zapotřebí.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 5 - 10 minut

Otázky na reflexi:

- Líbila se vám hra/aktivita?
- Bylo pro vás těžké věc uhodnout?
- Podle čeho jste si věc, kterou budou ostatní hádat, vybírali?

ŘEŠENÍ KONFLIKTŮ

Jelikož se v tomto období začínají objevovat první konflikty mezi dětmi, byly zařazeny hry, které dětem pomohou konfliktu předejít nebo jej vyřešit.

SCÉNKY

Postup: Děti sedí na zemi a učitelky jim hrají scénku, ve které si jedno dítě hraje s hračkou, druhé přijde a hračku mu vezme. Děti jsou po skončení scény učitelkami vyzvány, aby řekly, co bylo špatně a jak by to mělo být správně. Po skončení diskuze jsou děti rozděleny do skupinek a je jim zadána situace, kterou mají zahrát např. dítě sedí u stolu, kamarád mu přinese pití. Dítě kamarádovi nepoděkuje. Po skončení scény je třída vyzvána, aby řekla, co bylo špatně a jak se měl dotyčný zachovat. Po skončení diskuze je na řadě další skupinka.

Cíl: Děti budou schopny po skončení druhého adaptačního týdne rozpoznat, co je v souladu s třídmíni pravidly.

Pomůcky: Pomoc kolegy při hraní scének. Papíry na kreslení, fixy, pastelky, vodové barvy, tempery.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 10 - 15 minut

Otázky na reflexi:

- Líbily se vám scénky?
- Jaké bylo správné řešení?
- Jste nazlobení, když vám někdo vezme hračku?

OBLEČ PANENKU

Postup: Na pracovních stolech budou pro děti nachystány papírové panenky s papírovými doplňky, které pedagog vystřihne. Učitelka děti rozdělí do dvojic, každá dvojice dostane jednu z panenek a doplňky. Jejich úkolem je se shodnout na tom, jaké bude mít panenka oči, vlasy, oblečení atd. Oblečení, vlasy a doplňky budou děti na panenku přikládat. Z každého kousku oblečení a ostatních doplňků budou po stranách vyčnívat papírové úchytky, které děti zahnou za okraj panenky. Děti mohou sestavit i své kamarády ze školky. Když mají

děti problém se domluvit, ukážeme jim ostatní a řekneme, aby se domluvily nějak podobně (Pausewang a Fliedr 1993, s. 97).

Cíl: Děti budou schopny po ukončení druhého adaptačního týdne reagovat na potřebu domluvit se a spolupracovat na zadaném úkolu.

Pomůcky: Panenky vystřižené z papíru, doplňky vystřižené z papíru.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 15 minut

Otázky na reflexi:

- Bylo pro vás snadné se s kamarádem ve dvojici domluvit?
- Líbí se vám, jak vaše společná panenka vypadá?

3.7.3 TŘETÍ FÁZE – ZVLÁŠTNÍ OPATŘENÍ, ČTVRTÁ FÁZE – UKLIDNĚNÍ (3. TÝDEN)

V tomto období už jsou nováčci zkušenější, znají děti ve svém okolí, ví, jak ve školce vypadá běžný den, zvládají základní pravidla, orientují se v budově školky. Zjišťují, kdo má jaké společenské postavení a snaží se to využít ve svůj prospěch. Jejich prioritou je upevnit své místo ve společnosti (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 18 - 19).

Toho se snaží nový jedinec docílit prostřednictvím rozhovorů s oblíbenými dětmi. K oblíbeným metodám patří i vyprávění. Nováček se snaží být pro okolí atraktivní (Haefele a Wolf-Filsinger 1993, s. 54).

Po třech týdnech strávených ve školce už děti znají většinu vrstevníků, seznámily se s paní učitelkou, znají pravidla a snaží se je dodržovat. Je jim také známo jejich postavení ve skupině. Dle názorů většiny pedagogů se po měsíci adaptuje většina dětí.

DÁRKY PRO NOVÁČKY

Na začátku třetího týdne navrhujeme, aby starší děti pro nováčky vyrobily dárky. Například pomalované kamínky, nakreslily obrázek, vyrobily něco z papíru. Tím dají starší děti nováčkům najevo, že jsou ve školce vítáni.

Cíl: Děti budou schopny po skončení třetího adaptačního týdne komunikovat s ostatními dětmi z mateřské školky.

Postup: Starší děti pro nováčky vyrobí dárky s paní učitelkou v rámci odpoledních aktivit. Tyto dárky pak předají novým dětem. Bude se jednat o jednoduché dárky (obrázek, pomalovaný kamínek apod.). Za účelem předání dárků bude probíhat slavnost, na kterou budou mít možnost přijít i rodiče nově přichozích dětí.

Pomůcky: Různé kamínky, nůžky, pastelky, fixy, voskovky, tempery, vodové barvy, papíry, barevné papíry.

Otázky na reflexi:

- Jak se vám slavnost líbila?
- Poznali jste nové kamarády?
- Líbil se vám dárek, jaký jste dostali?

POPIS ZÁŽITKU

V tomto stupni adaptace navrhujeme opět společenské hry. Ty dají dětem možnost předvést se před ostatními. Dále do této části byly zařazeny činnosti, u kterých budou mít děti prostor k tomu, aby popsaly různé situace. Takovou činností může být například společné povídání.

Postup: Děti sedí v kruhu a jejich úkolem je vyprávět své zážitky. Tématem může být např. dovolená apod. Děti se budou mezi sebou střídat. Mohou říct ostatním dětem, kde byly s rodiči, co tam dělaly, co zažily atd. Když dítě domluví, bude prostor pro rozvíjení tématu. Například když dítě bude mluvit o tom, jak byli s rodiči na horách lyžovat, může se pak učitelka ostatních zeptat, jestli umí lyžovat, jestli je lyžování baví, jaké mají lyže atd. Po povídání dostane prostor další z dětí.

Cíl: Děti budou schopny po skončení třetího adaptačního týdne reagovat na ostatní děti.

Pomůcky: Židličky.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 10 - 15 minut

Otázky na reflexi:

- Jaké pro vás bylo, když jste museli mluvit před celou třídou?
- Jaké povídání se vám nejvíce líbilo?

POPIS FOTOGRAFIE

Postup: Děti dostaly za úkol přinést fotografii, například z dovolené, z rodinné oslavy, z Vánoc apod. Jejich úkolem bude ostatní děti seznámit se situací, která je na fotce. Například když bude mít dítě fotku, kde sfoukává svíčky na dortu, řekne ostatním, že se slavily jeho narozeniny, kdo všechno na fotce je atd. Když si dítě nebude vědět rady s tím, co má říkat, pomůže mu učitelka otázkami, jako např. „Jaké dárky jsi dostal k narozeninám?“ „Kdo všechno na oslavě byl?“ atd. Když dítě domluví, dostane prostor další z dětí.

Cíl: Děti budou schopny po skončení třetího adaptačního týdne reagovat na ostatní děti.

Pomůcky: Fotografie.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: 10 minut

Otázky na reflexi:

- Jak se vám před třídou mluvilo?
- Jaká fotka se vám nejvíce líbila?

Pro upevnění adaptace a kladného vztahu ke školce byly do této části zařazeny aktivity, které jsou určeny jak pro děti, tak pro jejich rodiče. Jedná se o činnosti, které budou dělat společně. Takovými činnostmi je například hrabání listí na školním pozemku pro děti s rodiči v podzimních měsících. Další z aktivit může být drakiáda, na kterou si děti doma vyrobí draky a poté je společně s třídou a rodiči půjdou pouštět.

AKCE S RODIČI:

SPOLEČNÉ HRABÁNÍ LISTÍ

Cíl: Děti budou schopny po ukončení třetího adaptačního týdne reagovat na většinu situací, které mohou ve školce nastat.

Pomůcky: Budou zapotřebí hrábě, pytle, do kterých se shrabané listí dá.

Postup: Společné hrabání listí na školní zahradě bude oznámeno nejméně týden dopředu prostřednictvím plakátů, které budou vyvěšeny na vstupních dveřích do školky. Dítě s rodičem/rodiči vytvoří skupinku. Každá ze skupin obdrží pytel, do kterého budou shrabané listí házet. Další pytle budou přichystány v budově MŠ. Plné pytle se budou shromažďovat před vstupem do MŠ a budou odvezeny při svozu bio odpadu. Hrábě si mohou přinést svoje z domu nebo si je mohou ve školce vypůjčit. Po skončení hrabání bude v prostorách MŠ připraveno občerstvení.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: dle potřeby, odpoledne cca od 15:30 do 16:30

Otázky na reflexi:

- Jak vás společné hrabání listí bavilo?
- Byli jste rádi, že tu s vámi mohli být rodiče?
- Taky doma pomáháte s hrabáním listí?

DRAKIÁDA

Cíl: Děti budou schopny po ukončení třetího adaptačního týdne reagovat na většinu situací, které mohou ve školce nastat.

Pomůcky: drak, kterého si děti doma vyrobily spolu s rodiči

Postup: Sraz dětí a rodičů s draky bude před budovou MŠ. Poté bude následovat společný přesun na pole, ležící nedaleko školky, kde se budou draci pouštět. Pouštění draků bude trvat přibližně hodinu, poté bude opět společný návrat k MŠ, kde bude pro děti s rodiči nachystáno občerstvení (teplý čaj) pro zahřátí.

Věk: 2 – 3 roky

Trvání: dle potřeby, odpoledne 15:30 – 17:00

Otázky na reflexi:

- Jak se vám drakiáda líbila?
- Bylo těžké draka vyrobit?
- Chodíte pouštět draka každý rok?

3.8 OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY PROJEKTU

Příchod do nového prostředí není lehký pro nikoho z nás a už vůbec ne pro malé děti. Od projektu se tedy očekává, že dětem pomůže s přechodem z prostředí domácího do prostředí školního. Seznámí nováčky s okolím školky. Děti poznají své budoucí paní učitelky. Začnou pomalu navazovat kontakt se svými vrstevníky. Projekt tak dětem umožní na vše nové si zvykat postupně a pomalu, to pak dítěti usnadní první dny ve školce, které bývají náročné.

Adaptace je individuální proces, u každého probíhá jinak. Od dítěte, které se zúčastnilo adaptačního projektu, se očekává, že dobře zvládne odchod rodiče a strach z odloučení, že bude lépe navazovat vztahy se svými vrstevníky.

Předpokládá se, že projekt bude přínosem nejen pro děti, ale i pro rodiče. Pro některé rodiče může být změna stejně těžká jako pro dítě, obzvláště je-li rodič až příliš úzkostlivý. Postupné zvykání si na odloučení tak připraví oba rodiče na to, že už se svou ratolestí nebudou trávit čtyřicet hodin denně. Projekt má také utužit spolupráci se školkou a rodiči například opakovanými návštěvami rodičů společně s dětmi, kdy je rodičům pedagog k dispozici a odpovídá na jejich případné dotazy.

Úspěšnost projektu bude ověřována prostřednictvím dotazníků pro rodiče a učitele, tyto dotazníky demonstrujeme v příloze 3. Dotazníky budou rozdány po skončení celého projektu. Zda byl projekt úspěšný z pohledu dětí, se bude vyhodnocovat na základě odpovědí na reflexní otázky, které budou následovat po skončení každé aktivity.

3.9 FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ PROJEKTU

Na začátku každého školního roku školka odebírá školní potřeby ve velkém z nákupního skladu. Náklady na tyto potřeby jsou financovány z peněz, které školka dostane

od základní školy v rámci jejího rozpočtu. Po konzultaci s paní učitelkou, která v mateřské škole učí, bylo shledáno, že náklady na adaptační projekt budou pokryty v rámci nákupů školních potřeb na začátku školního roku.

POMŮCKA	MNOŽSTVÍ	CENA*	POSKYTOVATEL
Papíry A3/A4	10 ks (1 kus = 200 listů)	139 Kč	ZŠ Nový Malín
Barevné papíry	25 ks (1 kus = 20 listů)	33 Kč	ZŠ Nový Malín
Fixy	25 ks	25 Kč	ZŠ Nový Malín
Pastelky	25 ks	87 Kč	ZŠ Nový Malín
Nůžky	25 ks	14 Kč	ZŠ Nový Malín
Lepidla	25 ks	35 Kč	ZŠ Nový Malín
Tempery	25 ks	110 Kč	ZŠ Nový Malín
Vodové barvy	25 ks	63 Kč	ZŠ Nový Malín
Štětce	25 ks (1ks = 5 různých štětců)	27 Kč	ZŠ Nový Malín
Kelímky na vody	25 ks	16 Kč	ZŠ Nový Malín
Pytle na odpad 120 L	2 ks (1 ks = 25 pytlů)	94 Kč	ZŠ Nový Malín
Hrábě	25 ks	67 Kč	ZŠ Nový Malín

*Cena je uvedena za jeden kus včetně DPH

POTŘEBY PRO KRESLENÍ, VÝROBU PLAKÁTŮ, ZNAČEK

- papíry A3/A4
- barevné papíry
- fixy
- pastelky
- nůžky
- lepidla
- tempery
- vodové barvy

- štětce
- kelímky na vodu

POTŘEBY PRO HRABÁNÍ LISTÍ

- pytle na odpad 120 L
- hrábě

3.10 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PROJEKTU

Projekt adaptace dětí předškolního věku do mateřské školy Nový Malín bude organizačně zajištěn takto: aktivity, které v sobě projekt zahrnuje, budou probíhat ve vnitřních prostorách pavilonu, ve kterém je umístěno oddělení pro nejmladší děti a na školní zahradě, která ke škole patří, využíváním školního materiálu zakoupeného pro účel projektu.

Personální zajištění se skládá ze dvou učitelek, chůvy a provozního zaměstnance (výdej stravy, úklid), vedoucí odloučeného pracoviště (dohled nad projektem).

Pro přehlednost byla vytvořena následující tabulka:

ČINNOST	ČASOVÉ ROZMEZÍ	MÍSTO	VEDOUcí ČINNOSTI
vedení aktivit	8:30 – 9:00	prostory MŠ	učitelka 1
hygiena	9:00 – 9:10	prostory MŠ	učitelka 1
svačina	9:10 – 9:30	prostory MŠ	učitelka 1/provozní zam.
přesun ven	9:40 – 9:55	prostory MŠ	učitelka 1/učitelka 2
vedení aktivit	9:55 – 11:00	školní zahrada	učitelka 1/učitelka 2
přesun do MŠ	11:00 – 11:15	školní zahrada	učitelka 1/učitelka 2
hygiena	11:15 – 11:25	prostory MŠ	učitelka 1/učitelka 2
oběd	11:25 – 11:55	prostory MŠ	učitelka 1/učitelka 2/provozní zam.
hygiena	11:55 – 12:05	prostory MŠ	učitelka 1/učitelka 2

převlékání do pyžam	12:05 – 12:15	prostory MŠ	Učitelka1/učitelka2
čtení pohádky	12:15 – 12:25	prostory MŠ	učitelka1/učitelka2
spánek	12:25 – 13:30	prostory MŠ	učitelka1/učitelka2
převlékání z pyžam	13:30 – 13:40	prostory MŠ	učitelka1úučitelka2
hygiena	13:40 – 13:50	prostory MŠ	učitelka1/učitelka2
svačina	13:50 – 14:05	prostory MŠ	učitelka1/učitelka2/provozní zam.
hygiena	14:05 – 14:15	prostory MŠ	učitelka 2
vedení aktivit	14:15 – 15:30	prostory MŠ/školní zahrada	učitelka2

3.11 TECHNICKÉ ŘEŠENÍ PROJEKTU

V rámci projektu adaptace se bude jednat pouze o drobné technické změny v prostorách MŠ. Takovou změnou bude uspořádání jídelny, označení židliček, skříněk, ručníků v umývárně značkami, které budou později dětem přiřazeny. V průběhu projektu dojde k vyvěšení plakátu s denním režimem, seznamu značek a plakátu s pravidly, které budou ve třídě platit.

ZÁVĚR

Cílem bakalářského projektu bylo vytvořit třítydenní adaptační projekt pro mateřskou škola v Novém Malíně. Projekt byl navržen tak, aby doplnil a navázal na aktivity v oblasti adaptace, které má školka v rámci ŠVP. Aktivity/hry sledují jednotlivé fáze adaptačního procesu a vedou k poznání spolužáků, prostorů MŠ, režimu dne, třídních pravidel a dalších.

V první kapitole jsme přiblížili region, ve kterém se mateřská školka nachází, představili MŠ v Novém Malíně, pro kterou byl celý projekt navržen. Abychom poskytli co nejpřesnější pohled na školku, byla využita SWOT analýza, která byla více rozepsána v komentáři.

Druhá kapitola nás uvedla do problematiky předškolního věku. Je v ní uvedeno, jak u dětí v tomto věku probíhá tělesný a kognitivní vývoj. Definovali jsme si, co je to adaptace a jaké jsou její fáze. Nastínili jsme, jaké problémy mohou adaptaci doprovázet a jaké jsou faktory, které adaptaci znesnadňují.

Ve třetí kapitole jsme se seznámili přímo se samotným projektem adaptace. Představili jsme aktivity, které byly navrženy v návaznosti na adaptační fáze. Nastínili jsme, jaká je současná situace v mateřské školce. Seznámili jsme s režimem dne a s programem aktivit pro jednotlivé týdny a nastínili jsme výsledky, které od projektu očekáváme. Rovněž jsme předvedli finanční a organizační zajištění projektu.

Úspěšnost tohoto projektu, bude vyhodnocována na základě dotazníků (viz příloha 2). Po vyhodnocení efektivnosti projektu bude realizován další projekt, který bude případně poupraven ve vztahu k vyhodnoceným výsledkům.

Projekt by mohl nalézt využití i v další mateřské školce Nový Malín Dolní 503, případně i v jiných mateřských školách šumperského regionu.

BIBLIOGRAFIE

BACUS-LINDROTH, Anne (2004). *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Přeložila Lucie HUČÍNOVÁ. Praha: Portál. 174 s. ISBN 8071788627.

GÁBA, Zdeněk, Aleš MATĚJÍČEK a Dalibor MATĚJÍČEK (1998). *Jeseníky: stručný průvodce A-Ž; Šumperk: stručný průvodce městem*. Šumperk: JENA. 23 s. ISBN 8086209075.

HAEFELE, Bettina a Maria WOLF-FILSINGER (1993). *Každý začátek v mateřské škole je těžký: pomoc pro rodiče a vychovatele*. Přeložil Kristina LIŠKOVÁ. Praha: Portál. 58 s. ISBN 8085282577.

MAREŠ, Jirí, Jan PRŮCHA a Eliška WALTEROVÁ (2003). *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál. 322 s. ISBN 8071787728.

MATĚJČEK, Zdeněk (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing. 182 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MELZER, Miloš a Jindřich SCHULZ (1993). *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum. 585 s. [58] s. obr. příl. ISBN 80-85083-02-7.

NIESEL, Renate a Wilfried GRIEBEL (2005). *Poprvé v mateřské škole*. Přeložil Dana LISÁ. Praha: Portál. 100 s. ISBN 8071789895.

PAUSEWANG, Elfriede a Bob FLIEDR (1993). *130 didaktických her: pro skupiny dětí od 3 do 8 let*. Přeložil Zdena LOMOVÁ. Praha: Portál. 123 s. ISBN 8085282496.

PAUSEWANG, Elfriede a Bob FLIEDR (1993). *150 her k utváření osobnosti: pro děti od 3 do 8 let*. Přeložil Kristina LIŠKOVÁ. Praha: Portál. 117 s. ISBN 808528250X.

SPURNÝ, František (1983). *Vlastivědná příručka šumperského okresu*. Šumperk: Okresní pedagogické středisko.

VÁGNEROVÁ, Marie (2005). *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. 467 s. ISBN 8024609568.

VYMĚTAL, Jan (2004). *Úzkost a strach u dětí*. Praha: Portál. 181 s. ISBN 8071788309.

ON-LINE ZDROJE

Okres Šumperk (2018). In: *czso.cz* [online]. [cit. 11. 7. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11276/17843188/okres_Sumperk.pdf/5bcf66b0-f0e9-4e9e-bde0-c04bb737f6fe?version=1.1

Malínské noviny (2018). [online]. [cit. 10. 9. 2018]. Dostupné z: <http://www.novymalin.cz/11042-malinske-noviny-1-2-2018>

RUBIN, Kenneth H., Kathryn S. WATSON a Thomas W. JAMBOR (1978). Free-Play Behaviors in Preschool and Kindergarten Children. *Child Development* [online]. **49**(2) [cit. 2018-10-28]. DOI: 10.2307/1128725. ISSN 00093920. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1128725?origin=crossref>

MONDEKOVÁ, Eva, VRBOVÁ, Milena (2018). *Školní řád MŠ*. In: ZSMALIN [online]. [cit. 11. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz/horni.html>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním vzdělávání (školský zákon).

Dějiny města Šumperka (2012). [online]. Poslední změna 15. 11. [cit. 15. 5. 2018] Dostupné z: <https://www.sumperk.cz/cs/turista/o-sumperku/dejiny-mesta-sumperka.html>

O Šumperku (2017). [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.sumperk.cz/cs/turista/o-sumperku/>

Školská zařízení (2008). [online]. Poslední změna 11. 11. [cit. 16. 5. 2018]. Dostupné z: https://www.sumperk.cz/cs/mesto-sumperk/skolstvi/skolska-zarizeni.html#dr_view_style=full;skat=0;page=1

Vyhláška 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. In MŠMT. [online]. [cit. 11. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43486/>

Horní (2012). In: *zsmalin.cz* [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz/horni.html>

Historie (2012). In: *zsmalin.cz* [online]. [cit. 16. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz/historie.html>

ZŠ a MŠ Nový Malín 22 (2016). In: *zsmalin.cz* [online]. [cit. 16. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmalin.cz/zsms22.pdf>

Dolní (2012). In: *zsmalin.cz* [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z:
<http://www.zsmalin.cz/dolni.html>

SEZNAM ZKRATEK

DVPP: Další vzdělávání pedagogických pracovníků

MŠ: Mateřská škola

SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – silné, slabé, příležitosti, hrozby

ŠVP: Školní vzdělávací program

ZŠ: Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – přihláška do mateřské školy Nový Malín 303

Příloha 2 – souhlas se zpracováním osobních údajů

Příloha 3 – dotazník pro rodiče a učitele

PŘÍLOHA 1

Přihláška do mateřské školy Nový Malín 303

PRIHLASKA DITETE K ZAPISU DO MATERSKE SKOLY

ŠL:

Žádost podává zákonný zástupce:

Příjmení a jméno:

Datum narození:

Trvalé bydliště:

Telefon:

E – mail:

Žádám o přijetí do Mateřské školy Nový Malín, Nový Malín 303, 788 03

svého syna / své dcery /*

Příjmení:

Jméno:

Datum narození:

Bydliště:

Zaměstnání otce

Zaměstnání matky

Sourozenci
(jméno, datum narození)

K zápisu (datum nástupu) od (den, měsíc, rok)

na celodenní docházku od hod. do hod. nebo

Přihláška ke stravování dítěte v mateřské škole

na celodenní stravování (svačina, oběd, svačina) Ano / Ne /*

Datum podání žádosti:

Podpis obou zákonných zástupců

VYJÁDRĚNÍ LÉKAŘE: (doklad potvrzující, že se dítě podrobilo stanovenému pravidelnému očkování, případně doklad, že je proti nákaze imunní nebo, že se namůžou očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci a to podle ustanovení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů)

ke zdravotnímu stavu dítěte:

bere pravidelně léky:

možnost účasti na akcích školy – plavání, saunování, škola v přírodě:

Doporučuji – nedoporučuji přijetí dítěte do mateřské školy

.....
..... datum razítko a podpis lékaře

/* nahodící se škrtněte

PŘÍLOHA 2

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Souhlas se zpracováním osobních údajů

1. Uděluji tímto souhlas _____ (obec, město) se sídlem _____, IČ: _____ (dále jen „správce“), aby ve smyslu nařízení č. 679/2016 o ochraně osobních údajů fyzických osob (dále jen „GDPR“) zpracovával tyto osobní údaje:
 - Jméno a příjmení
 - E-mail
 - Telefonní číslo
 - Datum narození
 - Bydliště
2. Tyto osobní údaje je nutné zpracovat pro účel _____. Údaje budou správcem zpracovány po dobu _____ např. nezbytně nutnou k naplnění účelu/nebo po dobu trvání smlouvy/nebo do odvolání souhlasu *atp.*
3. S výše uvedeným zpracováním uděluji výslovný souhlas. Souhlas lze vzít kdykoliv zpět a to například zasláním e-mailu nebo dopisu na kontaktní údaje název *obce* _____.
4. Zpracování osobních údajů je prováděno Správcem, osobní údaje však pro správce mohou zpracovávat i tito zpracovatelé
 - a. Např. IT dodavatelé
 - b. Např. Poskytovatelé zpracovatelských softwarů
5. Dle GDPR máte právo:
 - Vzít souhlas kdykoliv zpět
 - Požadovat informaci, jaké vaše osobní údaje zpracováváme
 - Požádat vysvětlení ohledně zpracování osobních údajů
 - Vyžádat si přístup k těmto údajům a tyto nechat aktualizovat nebo opravit
 - Požadovat opravu, výmaz osobních údajů, omezení zpracování a vznést námitku proti zpracování

PŘÍLOHA 3

Dotazník pro rodiče

Dobrý den,

chtěli bychom Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, pomocí něhož budeme zjišťovat, jak se Vaše dítě během uplynulých třech týdnů adaptovalo na mateřskou školku. Dotazník je anonymní. Děkujeme za spolupráci.

1. Školku navštěvuje můj/moje:

- syn
- dcera

2. Navštěvovalo Vaše dítě “zvykáníčko“.

- ano
- ne

3. Mělo Vaše dítě obavy ze vstupu do mateřské školky?

- ano
- ne

4. Mělo Vaše dítě problémy s odloučením od rodičů?

- ano
- ne

5. Připravovali jste nějak Vaše dítě pro vstup do mateřské školky? Jestli ano, jak?

- ano
- ne

6. Jak se podle Vás první den Vašemu dítěti ve školce líbilo?

.....

7. Jaký vztah má Vaše dítě ke školce po třech týdnech?

.....
.....
.....

8. Měli jste dostatek informací ohledně nabídky “zvykáníčka“, pořádaných akcí školkou, co bude Vaše dítě ve školce potřebovat apod.?

- ano
- ne

Dotazník pro učitele

Dobrý den,

chtěli bychom Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, pomocí něhož budeme zjišťovat, zda byl projekt adaptace ve vaší školce úspěšný. Dotazník je anonymní. Děkujeme za spolupráci.

1. Jak dlouho pracujete v mateřské školce?

.....

2. Máte zkušenosti s adaptačními programy pro dvou až tříleté děti?

- ano
- ne

3. Byly podle Vás aktivity zahrnuté v adaptačním programu přínosem? Jestli ne, proč?

- ano
- ne

4. Byl problém s realizací aktivit? Pokud ano, jaký?

- ano
- ne

5. Jak se podle Vás během uplynulých třech týdnů změnil postoj dětí k mateřské školce?

.....

.....

.....

6. Pomohl podle Vás projekt dětem s adaptací na mateřskou školku?

- ano
- ne

